

Pedagogisch werkplan kinderdagopvang en peuteropvang

Inhoudsopgave:

Voorwoord

Inleiding

1 Praktische informatie

- 1.1 Adresgegevens kindcentrum De Stappen
- 1.2 Brengen en halen kinderdagopvang
- 1.3 Peuteropvang (halve dagopvang)
- 1.4 VE Peuteropvang
- 1.5 GGD rapporten
- 1.6 Achterwachtregeling
- 1.7 Schematisch overzicht groepen en maximale groepsgrootte
- 1.8 De ingerichte ruimtes voor de dagopvang en peuteropvang

2 De groep kinderen

- 2.1 Stamgroep
- 2.2. Samenvoegen
- 2.2.1 Beroepskracht-Kind-Ratio (BKR)
- 2.3 Inrichting van de dagopvang groepen en peutergroep
- 2.4 Extra ruimten voor de peuters van de halve en van de dagopvang
- 2.5 Buitenruimte
- 2.6 Afnemen van extra (incidentele, betaalde) dagen of ruilen van dagen
- 2.7 Open deuren beleid
- 2.8 Uitstapjes

3 De dagelijkse praktijk

- 3.1 Instroom van nieuwe kinderen in de dagopvang of peuteropvang
- 3.2 Wennen
- 3.2.1 Wennen / doorstromen naar groep 1 / warme overdracht
- 3.3 De eerste dag naar de dagopvang of peuteropvang
- 3.4 Afscheid nemen
- 3.5 Gezonde voeding
- 3.5.1 Babyvoeding
- 3.6 Verschonen en zindelijk worden
- 3.7 Slapen
- 3.8 Het mentorschap
- 3.9 Bijzonderheden in de ontwikkeling
- 3.10 Vermoeden kindermishandeling, seksueel misbruik of verwaarlozing
- 3.11 Volgen van kinderen
- 3.12 Dagritme, rituelen en overgangsmomenten
- 3.13 Verjaardagen, vieringen en feesten
- 3.14 Zieke kinderen en medicijntoediening
- 3.15 Seksualiteit en intimiteit
- 3.16 Activiteitsaanbod op alle ontwikkelingsgebieden
- 3.16.1 Voorlezen
- 3.17 Speelgoed
- 3.18 Veiligheid en hygiëne

4 Inzet personeel

- 4.1 Inzet pedagogisch beleidsmedewerkers en pedagogisch coaches
- 4.2 Samenwerking basisschool De Stappen
- 4.3 Inzet beroepskrachten in opleiding / stagiaires
- 4.4. Deskundigheidsbevordering

5 De ouders

- 5.1 Communicatie
- 5.2 Ouderbetrokkenheid
- 5.3 Gesprekscyclus
- 5.4 Oudercommissie
- 5.5. Klachtenprocedure

6 Tot slot

Bijlage 1

1 Voorschools (VE) aanbod in de peuteropvang groep (halve dagopvang)

- 1.1 Visie op VVE indicatie
- 1.2 VVE methode Uk en Puk
- 1.3 Inrichting
- 1.4 Ouderbetrokkenheid
- 1.5 Samenwerking met basisschool De Stappen
- 1.6 Scholing VVE voor pedagogisch medewerkers
- 1.7 Extra uren pedagogisch beleidsmedewerker voor VE kinderen

Bijlage 2

Hoe om te gaan met kinderen met zorg in KPO Kindcentrum De Stappen

Voorwoord

Beste ouders / verzorgers,

Voor u ligt het pedagogisch werkplan van de dag- en peuteropvang van kindcentrum De Stappen. Kindcentrum De Stappen is een centrum waar kinderen van 0-13 jaar terecht kunnen voor opvang, onderwijs en vrijetijdsbesteding.

Het kindcentrum bestaat uit :

Unit 1: babygroep van 0-2 jaar

Unit 2: 1 peutergroep van 2-4 jaar
en 1 peutergroep halve dagopvang (inclusief aanbod van Voorschoolse Educatie (VE)) van 2-4 jaar
groep 1-2-3 van de basisschool en 1 groep buitenschoolse opvang (BSO)

Unit 3: groep 4-5-6 basisschool en 2^e groep BSO

Unit 4: groep 7-8 en 2^e groep BSO

In dit werkplan willen wij u een goed beeld schetsen van onze werkwijze in de kinderopvang (0-4 jaar). Voor de buitenschoolse opvang is een andere pedagogisch werkplan geschreven.

U bent op zoek naar een fijne plek met professionele medewerkers aan wie u met een gerust hart uw kind(eren) overdraagt. Wij zijn blij u kennis te laten maken met kindcentrum De Stappen. U mag er van uit gaan, dat uw kind bij ons in goede handen is. In dit werkplan leest u uitvoerig wat u van ons kunt verwachten. Dit plan gaat over de dagelijkse gang van zaken. In het pedagogisch beleidsplan kunt u de pedagogische uitgangspunten teruglezen.

Wij nodigen u uit om met ons in gesprek te gaan en te blijven over de inhoud van ons pedagogisch werkplan, zodat wij het plan indien nodig bij kunnen stellen. Bij dit pedagogisch werkplan hoort het pedagogisch beleidsplan en de randvoorwaarden kindcentrum De Stappen.

Tot slot stel ik graag het management van kindcentrum De Stappen aan u voor:

Rini Damen, directeur van de school De Stappen
Jacqueline van Dongen, manager KPO kinderopvang

Met vragen en opmerkingen kunt u bij ons terecht. Maar ook de medewerkers in het kindcentrum kunt u aanspreken. Loop gerust even binnen, bel of stuur ons een email.

Veel leesplezier en wij hopen uw kind binnenkort te mogen ontmoeten!

Hartelijke groet,

Rini Damen en Jacqueline van Dongen

Email: r.damen@kporoosendaal.nl j.v.dongen@kporoosendaal.nl

Inleiding

De medewerkers van kindcentrum De Stappen vormen zoals gezegd samen één team, met één visie over opvang, ontwikkeling, onderwijs en vrijetijdsbesteding. Vanuit de gedachte dat elk kind uniek is, gebruiken we een concept dat inspeelt op de eigen ontwikkelbehoeften van elk kind. Wij vinden het belangrijk dat kinderen zo kunnen groeien en talenten blijven ontwikkelen, dat ze ontdekken waar ze goed in zijn. Ons doel is het bevorderen van een doorgaande ontwikkellijijn waarin kinderen spelen en leren in een veilig pedagogisch en didactisch klimaat, vanuit een geïntegreerde aanpak.

Leerkrachten en pedagogisch medewerkers kijken samen naar alle kinderen. Wij geloven in de kracht van ons team, ieder kijkt vanuit zijn eigen expertise naar het kind. Hierbij kijken we wel door dezelfde bril, maar samen zien we meer en krijgen we de ontwikkeling van ieder kind beter in beeld. Ook voor de kinderen is dit een grote meerwaarde, want zij kennen naast de pedagogisch medewerkers (PM-ers) ook de leerkrachten van kindcentrum De Stappen al. Dat voelt erg vertrouwd.

1 Praktisch informatie

1.1 Adresgegevens kindcentrum De Stappen

Kloosterstraat 17

4724 EE Wouw tel: 0165 30 22 26

email: directie@destappenkpo.nl

Telefoonnummers kindcentrum:

Babygroep:

Peutergroep:

Peutergroep halve dag:

Email: kindcentrum@destappenkpo.nl

LRK nummer kinderdagopvang:

Openingstijden kinderdagopvang

Maandag tot en met vrijdag van 7.30-17.30 uur

Openingstijden peuteropvang

Maandag tot en met vrijdag van 8.30-12.30 uur gedurende 40 schoolweken

1.2 Brengen en halen kinderdagopvang

Uw kind komt de hele dag:

Brengen tussen 07:30 en 9.00 uur

Ophalen tussen 16:30 en 17:30 uur

Uw kind komt een ochtend:

Brengen tussen 07:30 en 9.00 uur

Ophalen tussen 12:30 en 13:00 uur

Uw kind komt een middag:

Brengen tussen 13.00 en 13.30 uur

Ophalen tussen 16:30 en 17:30 uur

Wij vinden het fijn als alle kinderen voor 9 uur binnen zijn. We gaan dan samen met de kinderen de dag doornemen en starten zo de dag op, met aanvullende rituelen en gebruiken.

In de vroege ochtend staat er koffie en thee voor u klaar!

1.3 Peuteropvang (halve dagopvang)

Brengen en halen in de ochtend:

Brengen om 08:30 uur

Ophalen tussen 12.15 en 12:30 uur

De peuteropvang is gesloten tijdens de schoolvakanties, nationale feestdagen en de vrijdag na Hemelvaart.

1.4 VE Peuteropvang

Op 1 augustus 2020 is er op landelijk niveau besloten de voorschoolse educatie voor peuters (met een risico op een taal- en onderwijsachterstand) te versterken. We zijn verplicht om peuters van 2,5 tot 4 jaar 960 uur voorschoolse educatie (VE) (= 16 uur per week, verdeeld over 40 schoolweken) aan te bieden. Wij bieden peuters met een VE indicatie 4 dagdelen van elk 4 uur per week opvang aan. Zij worden samen met de andere peuters in de peutergroep opgevangen. Op deze wijze borgen wij dat de kinderen met een VVE-indicatie minimaal 960 uur VE-aanbod aangeboden krijgen. Zie verder de aparte paragraaf over Voor en Vroegschoolse Educatie aanbod voor peuters (VVE).

1.5 GGD rapporten

In opdracht van de gemeente worden de kindcentra jaarlijks geïnspecteerd door de GGD. De GGD controleert de naleving van de eisen die gesteld worden in de Wet Kinderopvang. Elke inspectie wordt vastgelegd in een inspectierapport. Deze rapporten zijn in te zien in het landelijk register kinderopvang.nl.

1.6 Achterwacht regeling

Binnen het kindcentrum werken we met een groot team medewerkers. Dagelijks zijn er van half acht 's ochtends tot half zes 's avonds meerdere mensen in het pand aanwezig. Er zijn te allen tijde minimaal 2 medewerkers in het pand aanwezig.

1.7 Schematisch overzicht groepen en maximale groepsgrootte

	groepsnaam	leeftijd	openingstijden	Maximum plaatsen
dagopvang		0-2 jaar	5 dagen open: 7.30-17.30 uur	16
		2-4 jaar	5 dagen open: 7.30-17.30 uur	16
Peuteropvang		2-4 jaar	5 dagen open in schoolweken 8.30-12.30 uur	16
Buitenschoolse opvang		4-7 jaar	Ma/di/do open: 7.30-8.30 en 14.30-17.30 uur Woe open: 12.30-17.30 uur Vrijdag open voor gr 1 t/m 4: 12.00-17.30 uur	20
Buitenschoolse opvang		8-12 jaar	Ma/di/do/vrij	24

			open: 7.30-8.30 en 14.30-17.30 uur Woe open: 12.30- 17.30 uur	
--	--	--	---	--

1.8 De ingerichte ruimtes voor de dagopvang en peuteropvang

In kindcentrum De Stappen besteden we aandacht aan de inrichting van de verschillende ruimtes. Door goed ingerichte binnen- en buitenruimtes scheppen wij de voorwaarden voor veiligheid en welzijn. Naast dat de ruimtes veilig moeten zijn, willen we dat de kinderen zich vertrouwd voelen door middel van bijvoorbeeld eigen gemaakte werkjes en persoonlijke foto's. Maar we hechten ook veel waarde aan huiselijkheid. Met onze aankleding willen we een huiselijke sfeer creëren door bijvoorbeeld het toevoegen van kleden, planten en lampen. Doordat we in alle groepen dezelfde uitstraling hebben, draagt dit bij aan de emotionele veiligheid voor de kinderen. Kinderen herkennen de huisstijl en de speelhoeken wanneer ze in een andere groep zijn voor een activiteit. Tevens wordt er bij de inrichting van de ruimtes gelet op aantrekkelijkheid en uitdaging, denk hierbij bijvoorbeeld aan het creëren van (speel)hoeken. We hebben we onder andere een bouwhoek, een leeshoek en een huishoek. Kinderen kunnen zelf ontdekken waar ze willen spelen en of ze dit met elkaar willen doen of af en toe even alleen. We stemmen de inrichting en het aanbod steeds af op de leeftijd en de behoeften van de kinderen en het thema waarmee we op dat moment werken. Dit alles maakt dat een kind zich veilig en vertrouwd voelt om op onderzoek uit te gaan, te ontdekken, te spelen en te leren.

2 De groep kinderen

2.1 Stamgroep

In kindcentrum De Stappen hebben we twee groepen dagopvang en één (VE) peutergroep halve dagopvang. In de dagopvang zijn de kinderen op leeftijd verdeeld over de twee stamgroepen, een babygroep (0-2 jaar) en een peutergroep (2-4 jaar). In elke groep werkt een vast team van pedagogisch medewerkers. Door de overheid is vastgesteld wat de maximale bezetting van kinderen op een groep mag zijn in combinatie met het aantal pedagogisch medewerkers. Daar kijken wij niet van af. Met de komst van de wet IKK is ook het aantal vaste gezichten aangescherpt.

In de babygroep kunnen maximaal 16 kinderen opgevangen worden met 4 pedagogisch medewerkers en in beide peutergroepen kunnen maximaal 16 kinderen opgevangen worden met 2 pedagogisch medewerkers.

In de omgang met baby's is lichamelijk contact een vast onderdeel. Bij de baby's gaat dit vanzelf: bij het verschonen en bij het geven van voeding heb je al lichamelijk contact. De behoefte aan lichamelijk contact verschilt per kind, en natuurlijk wordt dit ook gerespecteerd. Kinderen die huilen, die niet lekker in hun vel zitten, worden niet aan hun lot overgelaten. Het kind krijgt aandacht, de manier waarop is afhankelijk van de leeftijd en de behoeften van het kind.

In de peutergroep (3 en bijna 4 jarigen) wordt veel samengewerkt met de leerlingen van groep 1 en 2 van De Stappen.

Door naar de ontwikkeling van ieder kind te kijken, de mogelijkheid te geven om hun eigen ontwikkeling te volgen, houden wij vast aan de zone van naaste ontwikkeling. Een peuter die aansluit bij een kringmoment van de kleuters, of een kleuter die nog even extra aandacht krijgt van een PM-er. Het is allemaal mogelijk. Kinderen leren van en met elkaar ongeacht hun leeftijd. Daar waar de peuter nieuwe woorden leert tijdens het spel in de bouwhoek, leert de kleuter het bouwidee te verwoorden en wordt zo sterker in zijn mondelinge taal. Door onze intensieve samenwerking binnen een veilige en vertrouwde omgeving zet iedereen stappen om vooruit te komen. Dit geldt voor de kinderen maar net zo goed voor de PM'ers en leerkrachten. Samen zorgen wij bij iedereen voor groei!

2.2 Samenvoegen

Wij werken nauw samen als opvanggroepen binnen kindcentrum De Stappen. Dit betekent dat kinderen kunnen kiezen (indien mogelijk) om in een andere groep een activiteit te doen of vrij spel te hebben. Uw kind mag van 2 stamgroepen in ons kindcentrum gebruik maken, hiervoor tekent u het 2e stamgroep formulier.

Tevens kan het voorkomen dat op rustige dagen 2 stamgroepen worden samengevoegd met een vaste PM-er. Samenvoegen kan alleen als dit past in de groepsruimte en er voldoende PM-ers zijn voor het aantal aanwezige kinderen. Hierbij houden we ook rekening met het *vaste-gezichten criterium voor onze jongste kinderen tot 1 jaar. Hierover wordt u altijd vooraf geïnformeerd door de pedagogisch medewerkers.

*Hoeveel vaste gezichten mogen er maximaal zijn?

Een vast gezicht is één van de pedagogisch medewerkers die aanwezig moet zijn als het kind bij ons is, zodat het kind minimaal één vertrouwd gezicht ziet. In de Wet kinderopvang heet dit het vaste gezichten criterium. We voorkomen hiermee onnodige wisselingen van PM-ers voor het kind waardoor er meer veiligheid en stabiliteit geboden kan worden. Naast een vast gezicht mogen er ook andere pedagogisch medewerkers op de groep werken. Het maximaal aantal vaste gezichten is vastgesteld per leeftijd. Voor iedere nuljarige mogen er maximaal twee of drie vaste gezichten zijn, afhankelijk van de groepsgrootte en het aantal benodigde PM-ers. Voor kinderen vanaf 1 jaar mogen er maximaal drie of vier vaste gezichten zijn, afhankelijk van de groepsgrootte en het aantal benodigde PM-ers.

2.2.1 Beroepskracht-Kind-Ratio (BKR)

In de wet Kinderopvang is vastgelegd wat het aantal toegestane kinderen is ten opzichte van het aantal pedagogisch medewerkers. Hier houden wij ons aan bij De Stappen. In de wet is ook vastgelegd dat we hier 3 uur op een dag (bij een openstelling van 10 uur en meer) vanaf mogen wijken. Het kan voorkomen dat wij op deze tijdstippen afwijken van de Beroepskracht-Kind-Ratio:

- de opstart van de dag van 7.30-8.30 uur
- in de pauzemomenten van de PM-ers tussen 12.30-13.30 uur
- aan het einde van de dag van 16.30-17.30 uur

2.3 Inrichting van de dagopvang groepen en peutergroep

Iedere (stam)groep heeft zijn eigen passende ingerichte en sfeervolle groepsruimte met speelhoeken, zoals een bouw-, huis- en keukenhoek. In de babygroep is er een grond box aanwezig, zodat de allerjongste kinderen zich ook veilig kunnen ontwikkelen. Kinderen kunnen zelf ontdekken waar ze willen spelen en of ze dit met elkaar of af en toe even alleen willen doen. Daarnaast kan er gebruik gemaakt worden van de speelzaal en speel/leerpleinen, die eveneens passend en sfeervol ingericht zijn. De buitenruimte biedt voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor elke leeftijd.

2.4 Extra ruimten voor de peuters van de halve en van de dagopvang

Grenzend aan de stamgroepen voor de peuters van de dag- en van de halve dagopvang, is er de gemeenschappelijke ruimte met de groepen 1, 2 en 3 (unit 2) van basisschool De Stappen. Deze gemeenschappelijke ruimte kan ook door peuters gebruikt worden. Er zijn diverse hoeken gecreëerd waar bijvoorbeeld voorgelezen kan worden aan een groepje peuters en kleuters of waar samen met het onderwijs gewerkt kan worden aan een activiteit passend bij een VE thema. Zo bieden we extra aandacht aan kleine groepjes kinderen, afgestemd op hun ontwikkeling.

Naast het werken in kleine groepjes, gebruiken we de gemeenschappelijke ruimte ook als verlengstuk van onze stamgroep ruimte en biedt het kinderen de mogelijkheid om ook hier (begeleid) vrij spel te spelen in de hoeken of samen met de kleuters van groep 1 en 2 (unit 2) te spelen. We maken ook gebruik van de aula en speelzaal voor activiteiten rondom muziek en/of bewegen.

2.5 Buitenruimte

De (halve) dagopvang heeft een aangrenzende afgesloten buitenspeelruimte. Kinderen kunnen er klimmen, klauteren, rennen, fietsen. Ze ontmoeten er kinderen van de andere stamgroepen. De peuters mogen ook op vaste tijden op het grote schoolplein spelen en ontmoeten er de kinderen van groep unit 2 van basisschool De Stappen. We gaan elke dag met de kinderen naar buiten.

Voor de ontwikkeling van de grove motoriek vinden we het belangrijk, dat de kinderen veel naar buiten gaan om te spelen. De kinderen kunnen er rennen, fietsen, verstoppen, ontdekken (van materialen, ondergrond, natuur, seizoenen). Kinderen, die voldoende kunnen bewegen en spelen ontwikkelen een brede basis aan motorische vaardigheden.

2.6 Afnemen van extra (incidentele, betaalde) dagen of ruilen van dagen

Het is mogelijk om incidenteel een extra opvang dag af te nemen of een opvang dag te ruilen. Als er op de eigen groep van uw kind mogelijkheden zijn voor het afnemen van een extra dag of ruil dag wordt uw kind in principe in de eigen groep geplaatst. We houden hierbij rekening met het wettelijk aantal toegestane kinderen ten opzichte van het aantal pedagogisch medewerkers. Met schriftelijke toestemming van de ouders en voor een vooraf bepaalde periode kan een kind in een tweede basisgroep opgevangen worden. Voor alle extra aanvragen en ruildagen hanteren wij dezelfde wettelijke criteria in het toekennen.

2.7 Open deuren beleid

Werken met het open deuren beleid heeft vele voordelen. Kinderen hebben meer ruimte en meer ontdekkingsmogelijkheden. Daarnaast raken zij ook vertrouwd met andere (schoolgaande) kinderen en andere medewerkers van kindcentrum De Stappen. Op deze manier is het voor een kind geen grote stap meer als het in een andere groep mag spelen.

Soms zijn er andere redenen waarom groepen worden samengevoegd, bijvoorbeeld in vakanties of op rustige dagen en er weinig leeftijdsgenootjes zijn (zie 1.2). Door het open deuren beleid zorgen we er voor dat vriendjes uit verschillende groepen elkaar gedurende de week regelmatig zien en de kans krijgen om samen te spelen, zowel binnen als buiten.

Tijdens deze momenten maken we afhankelijk van de kinderen, de keuze voor begeleid vrij-spel, een thema activiteit in grote of kleine groep, de introductie van (nieuw) materiaal of een ontwikkelingsgerichte activiteit waarbij we in kleine groepjes werken aan een specifieke vaardigheid of ontwikkelingsgebied, afgestemd op deze groep kinderen. Uitgangspunt hierbij is dat de kinderen op elk moment terug kunnen naar de eigen stamgroep waar ook een vaste medewerker aanwezig is.

De toegangsdeuren naar de gemeenschappelijke ruimte staan in de peutergroepen een groot deel van de dag open.

2.8 Uitstapjes

Naast het open deuren beleid en het samenvoegen van stamgroepen, ondernemen we ook activiteiten buiten kindcentrum De Stappen. Dat kan bijvoorbeeld een wandeling of activiteit in het park zijn of een bezoek aan de bibliotheek. Bij deze activiteiten is veiligheid onze grootse prioriteit. We houden altijd minimaal de benodigde leidster-kind ratio aan. Bij activiteiten binnen of buiten ons Kindcentrum die meer voorbereiding en aandacht vragen, stellen we een draaiboek op. Afhankelijk van de activiteit kan het zijn dat we besluiten extra medewerkers in te zetten, boven op de vereiste wetgeving of de hulp van ouders vragen.

3 De dagelijkse praktijk

3.1 Instroom van nieuwe kinderen in de dagopvang of peuteropvang

Als u na de rondleiding besluit uw kind bij ons in te schrijven, wordt u door de PM-er van de groep van uw kind, uitgenodigd voor een intakegesprek. Dit vindt bij voorkeur, indien de startdatum dat toelaat, 2 tot 3 weken voor de start plaats. Tijdens dit intakegesprek maakt u samen met de PM-er afspraken over de momenten waarop uw kind kan komen wennen op de groep waar hij/zij geplaatst is. Wij laten kinderen 2 dagdelen wennen, bij voorkeur binnen 14 dagen vóór de start van de opvang. Hier zijn geen kosten aan verbonden. De BKR mag niet overschreden worden voor dit wennmoment!

3.2 Wennen

Het doel van wennen is om uw kind bekend te laten maken met andere kinderen, medewerkers, gewoontes, ruimtes, zodat uw kind zich emotioneel veilig gaat voelen. In de wenperiode is er extra aandacht voor het kind en de ouders. We leggen de regels en gewoontes uit en we laten veel zien. De verzorgmomenten worden bij de jongste kinderen zoveel mogelijk door dezelfde PM-er gedaan. De overdrachten zijn uitgebreider en de verwachtingen worden naar elkaar uitgesproken en afgestemd. We vinden het heel belangrijk, dat kinderen en ouders zich veilig en welkom voelen bij De Stappen.

Als het kind al op de dagopvang bij De Stappen zit en doorstroomt naar een andere leeftijdsgroep (van babygroep naar peutergroep) kan er ook een wen / meedraai- moment ingepland worden in de nieuwe groep. Deze overdrachtmomenten zullen in eerste instantie begeleid worden door de vaste PM-er van de huidige groep en altijd met de ouders afgestemd worden. Omdat het kind altijd weer terug kan keren naar de eigen stamgroep, mag het voor de korte wenperiode boventallig op een andere groep aanwezig zijn. Vanwege het open deuren beleid en opvang in 2 stamgroepen verwachten we dat de doorstroming naar een volgende groep voor het kind soepel verloopt.

3.2.1 Wennen / doorstromen naar groep 1 / warme overdracht

Als uw kind in de peuteropvang zit, binnen een half jaar de leeftijd van 4 jaar bereikt en doorstroomt naar groep 1 van De Stappen, gaat uw kind formeel kennis maken met de nieuwe stamgroep en de nieuwe leerkracht (en). Deze momenten worden samen met de leerkracht van school afgestemd en begeleid door de mentor van de peuteropvang groep. De 3+ kinderen gaan in groepjes op bezoek bij groep 1. Aangezien we elkaar al dagelijks ontmoeten in het kindcentrum tijdens vrij spel of gezamenlijke activiteiten / vieringen, verwachten wij dat de overgang soepel verloopt. Tijdens de wennmomenten worden er diverse activiteiten aangeboden en kunnen de kinderen nader kennismaken met de ruimte, de materialen en het aanbod. Uiteraard vindt er ook een warme overdracht plaats waarbij we er naar streven dit altijd gezamenlijk te doen met ouders, mentor en de leerkracht. Deze overdracht levert een nuttige bijdrage aan de doorgaande ontwikkelingslijn van kinderen.

3.3 De eerste dag naar de dagopvang of peuteropvang

Op de eerste dag dat uw kind komt wordt ervoor gezorgd dat de naam van uw kind op het mandje staat. In het mandje kunt u persoonlijke spullen kwijt van uw kind zoals reserve kleren, speen of een knuffel. Aan de andere kinderen wordt verteld dat er een nieuw kind komt spelen, zodat deze kinderen ook vertrouwd raken met groepsuitbreiding. Wij begrijpen dat u het belangrijk vindt om te weten hoe het met uw kind gaat en stellen u graag op de hoogte. U mag zo veel en zo vaak als u het nodig vindt, bellen naar de groep om te vragen hoe het met uw kind gaat. Of wij bellen u! Belangrijk is dat er een basis van wederzijds vertrouwen ontstaat.

3.4 Afscheid nemen

Het brengen van een kind is een belangrijk moment van de dag. Het kind zal afscheid moeten nemen van zijn ouders. Sommige kinderen hebben het extra moeilijk met het loslaten van de vertrouwde ouder. De belofte, dat het kind later op de dag opgehaald zal worden, stelt hem/haar niet altijd gerust. Iemand die uit het zicht verdwijnt kan in de ogen van het kind definitief weg zijn. Het is van belang dat

het kind weet dat de ouder vertrekt en dat dit niet onopgemerkt gebeurt. De PM-er zal het kind overnemen bij het weggaan van de ouder en vervolgens gaan ze samen zwaaien. Verdriet bij het afscheid mag, een knuffel of eventueel een speentje kan troost bieden. De PM-er zal het kind afleiden waardoor het zijn verdriet sneller vergeet. Het afscheid kort houden helpt ook!

3.5 Gezonde voeding

We vinden het belangrijk om kinderen gezonde voeding aan te bieden en daarmee positief bij te dragen aan hun ontwikkeling. Wij kunnen hierin veel invloed uitoefenen, omdat jonge kinderen nog sterk afhankelijk zijn van het aanbod van ouders en PM-ers omtrent eten. Door een gevarieerd aanbod van voeding, leren kinderen hun eigen behoeftes en smaak kennen en leren ze keuzes te maken. De gezondheid en het welbevinden van kinderen staan tijdens het eten voorop. We letten daarom niet alleen op welke voeding we aanbieden en op de gezellige sfeer, maar ook op de hygiëne maatregelen die daarbij horen. We hanteren zoveel mogelijk vaste eet- en drinkmomenten in kindcentrum De Stappen. Dit zorgt voor een herkenbaar ritme en dat levert de kinderen rust en duidelijkheid op. We starten zo vroeg mogelijk met het aanbieden van water tussendoor, zodat kinderen al snel ervaren dat dit bij De Stappen hoort. Tevens betrekken we de kinderen zo vroeg mogelijk in het samen / zelfstandig de tafel dekken. PM-ers geven het goede voorbeeld in gezond eten en praten met elkaar en de kinderen over gezonde voeding. Dit wordt dagelijks bevestigd door tijdens het gezonde eten te zeggen, dat het goed smaakt! En we eten natuurlijk gezamenlijk aan tafel. Kinderen ontwikkelen zo een gezond gewicht en lopen minder risico op het verkrijgen van welvaartsziektes.

Er wordt in overleg met de ouders waar mogelijk rekening gehouden met voedingsvoorschriften die samenhangen met religie en levensbeschouwing. Bij eventuele eetproblemen wordt altijd overlegd met ouders hoe we hier in De Stappen mee om zullen gaan.

3.5.1 Babyvoeding

Baby's hebben hun eigen voedingsschema. We nemen dit schema over zoals het thuis ook gehanteerd wordt. Zodra het kind oud genoeg is, wordt er geleidelijk overgestapt van het individuele voedingsschema naar een gezamenlijk ritme met meer kinderen van de groep. We stimuleren de kinderen vanaf de leeftijd van 8 maanden te oefenen met drinken uit een beker. Dit is beter voor de mondmotoriek dan drinken uit een tuitbeker. Een kind hoeft bij ons de beker niet helemaal leeg te drinken. We stimuleren wel het drinken tijdens vaste drinkmomenten. We starten pas na overleg met ouders met het geven van de eerste hapjes 'vast' voedsel naast de borst- of flesvoeding. Volgens de richtlijnen van Jeugdgezondheidszorg is dit in de leeftijd tussen de vier en zes maanden. In overleg met de ouders worden de melkvoedingen steeds meer vervangen door vast voedsel. We starten met de zogenaamde 'oefenhapjes', waarbij het eten fijngeprakt is. We oefenen hierbij de mondmotoriek door de voeding te geven met een (ondiep, plastic) lepeltje. We bieden bij het eerste fruihapje nog geen gecombineerd fruit aan. Zo leert het kind eerst te wennen aan de losse smaken. Wanneer het kind thuis brood eet, starten wij ook met het geven van brood. Vanaf 1 jaar geven we geen groentehapje meer en geen melk in flessen.

We gaan hierin nog verder beleid ontwikkelen waarbij de gezonde school / kinderopvang als leidraad zal dienen. Tevens onderzoek naar behoefte om in de dagopvang een warme maaltijd tussen de middag aan te bieden.

3.6 Verschonen en zindelijk worden

De verschoonruimtes zijn voorzien van ramen zodat er altijd een andere PM-er kan meekijken/luisteren tijdens het verschonen. Het kind wordt gestimuleerd om onder begeleiding van een PM-er zelf via het trapje op de commode plaats te nemen en ervan af te komen. Voor het verschonen van uw kind hanteren we vaste tijdstippen. Als uw kind tussendoor heeft gepoept wordt hij/zij natuurlijk verschoond. Het verschoonmoment wordt niet alleen gezien als een moment van respectvolle en hygiënische verzorging, maar ook als een moment van aandacht voor elkaar. Zo worden er samen liedjes gezongen met uw kind of komt er een gesprek op gang over dat wat uw kind op dat moment bezighoudt.

Zodra u of uw kind aangeeft dat hij eraan toe is om zindelijk te worden, moedigen de PM-ers uw kind aan met andere kinderen samen naar het potje of het toilet te gaan. De pedagogisch medewerkers begeleiden uw kind in zijn/haar eigen tempo met deze nieuwe ervaringen door stap voor stap te vertellen wat ze gaan doen en wat er gebeurt. Zo ervaren ze dat een plas of een poep op de wc heel gewoon is. Zindelijkheidstraining wordt gedaan in overleg met ouders. Peuters die net zindelijk zijn/worden, worden zoveel mogelijk één voor één meegenomen om te plassen, zodat er individuele aandacht kan worden besteed aan het kind. We vragen de ouders om extra kleren mee te brengen die in geval van een ongelukje gebruikt kunnen worden.

3.7 Slapen

Voor de jongste kinderen die De Stappen bezoeken is 'het slapen' een vast onderdeel van de dag. De slaapbehoefte van baby's kan onderling verschillend zijn. De slaaptijden worden voor de baby's in overleg met de ouders bepaald. We letten hierbij op de behoefte van de baby.

Kinderen van 1 jaar doen nog vaak een ochtend- en middagdutje. De meeste peuters gaan tussen 12.30 en 13.00 uur slapen.

Het komt vaak voor dat het kind thuis een ander slaappatroon ontwikkelt dan in de dagopvang.

Kinderen krijgen veel meer indrukken te verwerken, ze kunnen meer moe zijn dan thuis, andersom komt het ook voor dat kinderen juist minder willen slapen. Wij vinden het erg belangrijk dat een kind aan z'n rust toekomt. Goed uitgeruste kinderen spelen lekkerder, zitten goed in hun vel.

De slaapbehoefte verandert wanneer het kind groter wordt. Tijdens het slapen gaat de PM-er regelmatig kijken of alles in orde is. Tevens is er in elke slaapkamer een camera zodat we ook op die manier continu toezicht houden.

In De Stappen zijn 4 slaapkamers aanwezig met in elke slaapkamer 4 hoogslapers. De slaapkamers worden goed geventileerd. We verschonen wekelijks de bedjes en indien nodig vaker. Uw kind heeft bij ons zijn eigen beddengoed. We gebruiken enkel lakens en dekens om het bedje op te maken. De baby's slapen in een romper in een slaapzak. De oudere kinderen hebben een pyjama aan. De kinderen nemen eventueel een speen en/of knuffel mee naar bed. We laten kinderen alleen op hun buik slapen met schriftelijke toestemming van hun ouders. Inbakeren doen we niet, tenzij u hiervoor schriftelijk toestemming heeft gegeven. We volgen voor het slapen de richtlijnen volgens het protocol veilig slapen.

We zouden ook graag buiten slapen willen aanbieden. Beleid hierover volgt na de start.

3.8 Het mentorschap

Kinderen worden in een stamgroep geplaatst met vaste pedagogisch medewerkers, zodat zij met elkaar vertrouwd kunnen raken en een band op kunnen bouwen. Deze vaste medewerkers vervullen tevens de rol van mentor, voor enkele kinderen in de stamgroep. Mentoren zijn vaste pedagogisch medewerkers op de groep, die verantwoordelijk zijn voor het observeren en bijhouden van de ontwikkeling en het welbevinden van een aantal kinderen. Alle pedagogisch medewerkers hebben contact met de ouders, maar het contact over de ontwikkeling van een kind gebeurt door de mentor. Ouders worden tijdens de intake op de hoogte gebracht wie de mentor van hun kind is. Ook wordt de ontwikkeling en welbevinden van kinderen intern besproken tijdens de groepsoverleggen met de pedagogisch medewerkers van de groep van uw kind.

3.9 Bijzonderheden in de ontwikkeling

Als pedagogisch medewerkers iets opvalt in de ontwikkeling van het kind of het vermoeden heeft dat er iets aan de hand is met het kind, dan wordt dit met de ouders besproken. Wij proberen aan alle kinderen de ondersteuning te bieden die het kind nodig heeft. Ons uitgangspunt hierbij is dat we alleen handelen in overleg met ouders. Waar nodig wordt extra hulp in geschakeld en / of worden ouders geattendeerd op instanties voor ondersteuning (wijkverpleegkundige, jeugdprofessional of intern begeleider van De Stappen) Er kan ook gekozen worden om een onafhankelijke organisatie uw kind te laten observeren.

We ondernemen geen acties wanneer ouders geen toestemming geven, we doen wel moeite om onze zorgen over te brengen.

3.10 Vermoeden kindermishandeling, seksueel misbruik of verwaarlozing

Bij vermoeden van mishandeling of misbruik geldt een ander plan van aanpak. Wanneer er een vermoeden van kindermishandeling of seksueel misbruik is, hanteren we binnen De Stappen de wettelijk verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, die is vastgelegd door de Brancheorganisatie Kinderopvang. Alle pedagogisch medewerker zijn hiervan op de hoogte.

3.11 Volgen van kinderen

Wij willen graag dat kinderen zich prettig bij ons voelen (welbevinden) en dat het verblijf bij ons bijdraagt aan de ontwikkeling. Elk kind heeft een mentor, die het kind volgt door middel van observaties aan de hand van het ontwikkelingsschema van Van Wiechen (zie bijlage). Tevens hanteren we het observatiesysteem KIJK, wat ook gehanteerd wordt in de basisschool in kindcentrum De Stappen. We observeren en registreren en dit geeft ons informatie over de ontwikkelingsfase en de volgende stap in de ontwikkeling. Zo stemmen we ons handelen en onze verwachtingen goed af op het kind. Het welbevinden wordt minimaal 1x per jaar geregistreerd. We noteren of het kind het naar de zin heeft bij ons, of het zichzelf durft te zijn, hoe het contact verloopt met andere kinderen en met de PM-ers.

3.12 Dagritme, rituelen en overgangsmomenten

Niet één dag is hetzelfde in de dagopvang en peuteropvang. Baby's hebben meestal in het begin een eigen ritme. Wij passen ons hierop aan. Na verloop van tijd komen baby's steeds meer in een vast ritme en gaan, geleidelijk aan, mee met het dagprogramma. In De Stappen bestaat het dagritme uit verschillende activiteiten zoals leer- speel- en verzorgmomenten: spelen, ontdekken, eten, drinken, handen wassen, opruimen. Spontaan spel wordt afgewisseld met activiteiten die de pedagogisch medewerkers aanbieden. Binnen spelen wordt afgewisseld met buiten spelen. De overgangsmomenten zijn belangrijke leermomenten. Ieder kind kan een eigen bijdrage leveren door te helpen met opruimen, klaarzetten en herkennen de rituelen van de groep. We doen het samen en ik kan het zelf. Baby's beleven het 'nu'. Zij hebben nauwelijks een idee van tijd. Door structuur, ritme en rituelen leren zij wat het dagritme is en wordt hun wereld steeds beter voorspelbaar. Dit geeft een grote mate van zekerheid en veiligheid. We laten de overgangsmomenten zo rustig mogelijk in elkaar overgaan. Als een kindje wakker is nemen we even de tijd voor het aankleden en individuele aandacht voordat we gaan eten. Peuters herkennen al een dagritme. We stimuleren de kinderen te helpen bij het tafel dekken, drinken inschenken en opruimen. We vertellen welke activiteit we gaan doen en wat ze kunnen verwachten. We gebruiken hiervoor dagritmekaarten en verschillende liedjes voordat we een nieuwe activiteit beginnen. De groep is zo ingedeeld dat het speelgoed een vaste duidelijke plek heeft en de kinderen hier zelf bij kunnen.

3.13 Verjaardagen, vieringen en feesten

Wanneer uw kind jarig is, wordt dat in de groep gevierd. U mag hierbij aanwezig zijn. Er worden van tevoren al slingers opgehangen zodat het kind in een feestelijk versierde groep welkom wordt geheten. De kinderen mogen uiteraard 'iets gezonds' trakteren.

Bij De Stappen wordt er ook aandacht besteed aan feesten zoals Sinterklaas, Kerstmis en Carnaval. We vertellen de oudste kinderen meer over de achtergrond van deze feesten en hoe we het kunnen vieren. Als er kinderen in de groep zijn, die andere feesten vieren, is er ruimte voor om hier op in te gaan. We versieren de ruimte in stijl en bieden activiteiten in het kader van het feest aan.

3.14 Zieke kinderen en medicijntoediening

Zieke kinderen kunnen kindcentrum De Stappen niet bezoeken. We gaan er van uit, dat een ziek kind zich thuis het prettigst voelt. In de dag- en peuteropvang kan het zieke kind niet de extra aandacht, rust en verzorging krijgen, die het op dat moment nodig heeft. Ook is het voor PM-ers, de andere kinderen en het groepsgebeuren een belasting omdat een ziek kind meer aandacht nodig heeft.

Wanneer uw kind tijdens de opvang ziek wordt wat al dan niet gepaard gaat met koorts (38 gr Celsius of hoger) nemen we contact met u op om uw kind op te komen halen.

Indien uw kind medicijnen gebruikt, willen wij dat graag weten. In principe worden er geen medicijnen verstrekt door een PM-er. Indien dit toch moet gebeuren, bijvoorbeeld in geval van een kuur dan dient u hiervoor een 'verklaring medicijngebruik' in te vullen. Paracetamol mag niet worden gegeven, behalve op advies van een arts waarbij ouders een medicijnverklaring hebben getekend, bijvoorbeeld in het geval van bekendheid met koortsstuipen of in het geval van pijnbestrijding na een tandartsbehandeling. Wij zullen nooit paracetamol toedienen om de koorts te onderdrukken. Ook vragen wij u om uw kind niet onder invloed van paracetamol naar het kindcentrum te brengen. Op dat moment kunnen wij namelijk niet goed inschatten hoe het werkelijk met uw kind gaat. (Zie protocol zieke kinderen en medisch handelen).

3.15 Seksualiteit en intimiteit

Voor kinderen betekent dit het ontdekken van hun eigen lichaam en dat van anderen, met de bijbehorende gevoelens en die van de ander. Lichaamscontact is al op jonge leeftijd erg belangrijk. Kinderen ervaren daardoor dat ze er mogen zijn en dat het fijn is om aangeraakt te worden. Baby's worden geknuffeld, gestreeld, we houden ze lekker dicht tegen ons aan. Op deze manier maken ze kennis met intimiteit. We willen gedrag waar kinderen zich prettig bij voelen, of wat goed is voor hun ontwikkeling, niet afleren. Als kinderen bijvoorbeeld hun geslachtsorgaan betasten vinden wij dit geen probleem, mits het gepast is en niet aanstootgevend is voor anderen. Kinderen in deze leeftijdsfase hebben hier nog geen enkele bedoeling bij en het is volkomen onschuldig gedrag. Wij vinden het niet gepast als kinderen bij elkaar aan hun geslachtsdeel komen. Dit gedrag zullen wij bespreekbaar maken. Belangrijk is dat we kinderen leren dat ze nooit dwang uit mogen oefenen op een ander, nee mogen zeggen als zij zelf dwang ervaren en dat ze geen dingen mogen doen die gevaarlijk of pijnlijk zijn. We kijken daarbij altijd naar de leeftijd van het kind en zijn ontwikkelingsfase.

3.16 Activiteitsaanbod op alle ontwikkelingsgebieden

Er worden activiteiten aangeboden welke passen bij de ontwikkeling van de kinderen. We geven een beschrijving van een aantal verschillende activiteiten per ontwikkelingsgebied.

Lichamelijke en motorische ontwikkeling:

Baby's: De lichamelijke/ motorische ontwikkeling bij baby's kenmerkt zich onder andere door de snelle lichamelijke groei. Aan het einde van het eerste jaar is het geboortegewicht verdrievoudigd. PM-ers kunnen baby's stimuleren tot het optillen van hun hoofdje, omrollen, kruipen, zitten, zichzelf optrekken, staan en later lopen. Dit kan bijvoorbeeld door speelgoed net buiten bereik van het kind te leggen of door zelf met handen of andere materialen het kind te helpen bij de handeling.

Dreumesen en peuters: De ontwikkeling van dreumesen verloopt minder snel vergeleken met het eerste jaar. Het accent ligt meer op de ontwikkeling en beheersing van de lichaamsfuncties. Het kind zal steeds evenwichtiger lopen en kan al ergens op klauteren. PM-ers kunnen de motorische ontwikkeling stimuleren door kinderen voorwerpen te laten verplaatsen of kinderen ergens iets uit of in te laten doen. Het kind leert zelfstandiger te eten, dit kan een PM-er stimuleren. De lichaamsbeweging bij peuters is een stukje groter. Activiteiten welke aangeboden kunnen worden om de grove motoriek te bevorderen hebben te maken met het gooien van een bal, fietsen op een driewieler, lopen op de tenen. Met betrekking tot de fijne motoriek kan dit het aanrijgen van kralen, knippen of knopen open en dicht doen zijn. Kinderen worden nu ook zindelijk en krijgen seksuele nieuwsgierigheid, bijvoorbeeld met doktertje spelen.

Verstandelijk en cognitieve ontwikkeling

Baby's: Om de verstandelijk en cognitieve ontwikkeling bij baby's uit te dagen kan een PM-er geluiden, klanken en woorden uitspreken naar het kind. Het kind zal hierop reageren en zelf geluiden en klanken proberen na te bootsen. Baby's zullen het begin van oorzaak en gevolg ontdekken. Ook zullen zij voorwerpen en mensen gaan herkennen en onderscheid zien tussen vreemd en bekend.

Dreumesen en peuters: De eerste woordjes van een dreumes zijn vaak 'papa' en 'mama'. De woordenschat breidt zich geleidelijk aan uit. Op verzoek zal een dreumes voorwerpen kunnen aanwijzen en wat later ook benoemen. Een activiteit dat dit kan uitdagen bij dreumesen is het kijken van boekjes. Kenmerkend is dat een dreumes impulsief is en weinig zelfcontrole heeft. Hij/zij verstaat meer dan hij/zij kan zeggen. "Nee" wordt wel begrepen, maar er wordt niet naar gehandeld. Een peuter kan eenvoudige opdrachten uitvoeren, puzzels maken, iets bouwen met constructiespeelgoed, kan sorteren op kleur en grootte en nog veel meer. Een peuter krijgt te maken met de beginselen van rekenen door middel van vergelijken, tellen en ordenen. Hiernaast krijgt een peuter ook steeds meer het besef van tijd en gaat hij/zij plannetjes maken. Dit kan alleen door middel van vele verschillende activiteiten bevorderd worden.

Sociaal emotionele ontwikkeling

Baby's: Een baby heeft lust- onlustgevoelens. Dit drukt zich uit in lichaamstaal, bijvoorbeeld huilen. Wanneer hij/zij vervolgens opgepakt wordt kalmeert dit. Kenmerkend is de directe behoeftebevrediging en aandacht. Eenkennigheid is in deze fase veelvoorkomend. Een baby heeft hierbij een voorkeur voor vertrouwde personen en heeft scheidingsangst. Spelletjes met bekende volwassenen geven de baby een groot plezier.

Dreumesen en peuters: Een dreumes raakt steeds meer geïnteresseerd in andere kinderen en loopt deze achterna. De eenkennigheid wordt minder maar nabijheid van een vertrouwde volwassenen is wel wenselijk. In deze fase groeit ook het zelfbewustzijn. Een peuter kan tevreden naast andere kinderen spelen. Het delen van speelgoed met meerdere kinderen is een lastige taak. De spanningsboog van kinderen is kort. Activiteiten waarin peuters geïnteresseerd zijn hebben te maken met huishoudelijke klusjes. Pedagogisch medewerkers kunnen kinderen vragen te helpen met het dekken en afruimen van de tafel bij eetmomenten. In het spel bootsen kinderen het gedrag van volwassenen graag na. Dit wordt gestimuleerd in hoeken zoals een huishoek. De eigen wil van het kind wordt sterker en gaat op zoek naar grenzen. Later gaan peuters steeds meer samen spelen met andere kinderen. Ook zal hij/zij uitstel van bevrediging behoefte kunnen accepteren en leert hij/zij op de beurt te wachten. Een peuter kan steeds beter zijn gevoelens uiten en beheersen waardoor driftbuien zullen afnemen. Typerend voor peuters is dat het kind rollenspellen speelt om grip te krijgen op dagelijkse situaties. Hieraan kunnen PM-ers ook deelnemen.

Taalontwikkeling

Baby's: Vanaf 4 á 5 maanden start de brabbelfase, hiervoor maakt een baby zich kenbaar met huilen en diverse geluidjes welke de stembanden stimuleren. Vanaf 6 maanden oefent hij klanken met intonatie en komt er onderscheid in volume en toonhoogte. Baby's zullen steeds bewuster klanken nabootsen. Fluisteren lokt baby's uit tot imitatie. Vanaf ongeveer 11 maanden kan een baby simpele verzoeken uitvoeren en gebaren interpreteren en er het juiste geluid bij maken. De één woord-fase start tussen de 12 en 18 maanden.

Dreumesen en peuters: Dreumesen kunnen woorden nabootsen maar zij babbelen nog veel. Steeds meer woorden krijgen een betekenis. Dreumesen worden gestimuleerd ja en nee te zeggen. Ja zeggen is lastiger dan nee zeggen. Wanneer een dreumes richting de peuter leeftijd gaat, gaat hij/zij steeds meer zinnen van twee woorden maken, zoals 'melk heet'. Dubbele medeklinkers worden vaak nog verkeerd uitgesproken. De PM-er geeft het goede voorbeeld en maakt hier een volledige zin van. In de peuter-fase verdwijnt het brabbelen en wordt het echt praten. De uitspraak verbetert. PM-ers zijn hier alert op en verbeteren het kind daar waar mogelijk door de gehele zin goed te corrigeren. De woordenschat breidt zich snel uit en het kind zal eenvoudige vragen stellen. Oudere peuters zullen steeds meer wat en waarom vragen stellen. Ook zullen oudere peuters steeds meer verhalen willen vertellen maar zal de zinsopbouw nog niet geheel kloppen. PM-ers letten hier op en stimuleren kinderen het goed te zeggen door het zelf juist voor te zeggen en het kind het te laten herhalen.

3.16.1 Voorlezen

Kinderen vinden het heerlijk om te worden voorgelezen. Of ze nu klein zijn en zelf nog niet kunnen lezen, of al wat groter zijn. Voorlezen kan de hele dag. Onderzoek wijst uit dat kinderen die van jongs af aan zijn voorgelezen betere leerprestaties hebben op school. Ze zijn gemotiveerd om te leren lezen, ze zijn taalvaardiger en ze begrijpen teksten beter. (Interactief) voorlezen blijkt een effectieve methode om taalachterstand te verminderen. Daarom is het belangrijk om vroeg met voorlezen te beginnen. Er wordt voorgeschreven dat gemiddeld 15 minuten per dag voorlezen zinvol is. Voorlezen kan overal: op de bank, op de grond, aan tafel of in de tuin. Elke leeftijd heeft zo zijn eigen aanpak. Met je baby op schoot een boekje ontdekken is leerzaam. Het stimuleert de taal- en spraakontwikkeling van een baby en het verhoogt de concentratie. Allemaal zaken waar de baby een leven lang plezier van heeft. Al vanaf de eerste dag luistert de baby naar je stem. In het eerste jaar ontwikkelt een kind zich snel en leert het veel nieuwe dingen.

Een dreumes krijgt steeds meer belangstelling voor alles wat er om hen heen gebeurt. Hun wereld wordt groter. Ook in een boek is veel te ontdekken over de wereld om je heen. Een dreumes gaat woorden gebruiken. Een dreumes kan je met één woord al veel verschillende dingen duidelijk maken.

Peuters van twee en drie jaar vinden het al leuk om een kort verhaaltje te horen bij de plaatjes. Vanaf drie en vier jaar mogen de verhaaltjes al wat moeilijker zijn. Prenten blijven een belangrijke rol spelen in het boek. Eenvoudige teksten met rijm en herhaling zijn een aanrader. Ze scheppen een bepaalde verwachting en helpen te voorspellen wat er komen gaat. Het kind wordt gestimuleerd om hardop 'mee te lezen'. Bovendien wordt door voorlezen de omgeving van het kind uitgebreid. Met een boek leert het kind nieuwe begrippen en het vergroot zijn denkwereld.

3.17 Speelgoed

We kiezen bij De Stappen bewust voor het 'betere' speelgoed, dat is speelgoed waar echt wat mee gedaan kan worden, dat ruimte biedt aan de fantasie van kinderen. Zoals: Duplo, grote blokken waar alles mee gebouwd kan worden, een verkleedkist met oude kleren, lappen en doeken, een poppenhoek en een keukentje.

Het overgrote gedeelte van het speelgoed staat bij De Stappen voor het grijpen; kinderen kunnen om zich heen kijken en kiezen wat op dat moment hun interesse heeft. Soms wordt speelgoed (bijv. puzzels en blokken) een tijdje weggeborgen, zodat het na een paar maanden weer 'nieuw' is. Nieuw speelgoed wordt vaak geïntroduceerd bij de kinderen en de PM-ers spelen mee.

We bieden de kinderen niet alleen 'echt speelgoed' aan, maar ook kosteloos materiaal en materialen, die herkenbaar zijn uit het dagelijks leven (oude kleding, echte pannen, pvc buizen). Een grote koelkastdoos wordt een auto, een paar dozen bij elkaar een gek gebouwd huis, met oude tijdschriften kan heerlijk geknipt en gescheurd worden. Wanneer kinderen aan het fantaseren zijn bij het spelen gaan we hierin mee of de PM-er geeft zelf een eerste aanzet.

3.18 Veiligheid en hygiëne

Veiligheid

Kindcentrum De Stappen is een zo veilig mogelijke omgeving voor kinderen. We voldoen aan alle mogelijke veiligheidseisen en brandveiligheidseisen zoals in de gemeentelijke verordening staan. Er vindt jaarlijks een ontruimingsoefening plaats met het hele kindcentrum. Er zijn dagelijks medewerkers aanwezig die in het bezit zijn van BHV en/of EHBO bij kinderen.

Hygiëne

Elke dag worden de groepsruimtes, de sanitaire ruimtes en de gezamenlijke ruimtes met de school schoongemaakt. De sanitaire ruimtes en de keukens zijn gescheiden zodat eten klaar maken en verzorgen van kinderen gescheiden gebeurt. De PM-ers zorgen er voor, dat na een drink- en eetmoment de groepsruimtes schoongeveegd en gedweild zijn. De tafels en stoelen worden afgedaan.

Er zijn regels omtrent de hygiëne zoals handen wassen na toiletgebruik en voor het eten, hoesten in de elleboog, na het buiten spelen handen wassen en na het verschonen de handen wassen.

In het Beleidsplan Veiligheid en Gezondheid hebben wij vastgelegd welke afspraken er zijn gemaakt om de gezondheidsrisico's binnen de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang zoveel mogelijk te beperken. Onderwerpen zoals persoonlijke hygiëne, voedselveiligheid, schoonmaak, buitenspelen en ziekte bij kinderen komen daarbij aan bod. Het Beleidsplan Veiligheid en Gezondheid zal gedurende het hele jaar regelmatig besproken en geëvalueerd worden met de medewerkers. We zullen alle risico's benoemen en afwegen en de uitkomsten worden vervolgens weer verwerkt in het Beleidsplan Veiligheid en Gezondheid. Ouders kunnen deze inzien in de groep. De beleidsplannen Veiligheid en Gezondheid worden o.a. ondersteund door diverse protocollen.

4 Inzet personeel

Alle pedagogisch medewerkers zijn gediplomeerd conform de eisen van de CAO Kinderopvang en in het bezit van een VOG. Met deze VOG hebben zij zich ingeschreven in het Personen Register Kinderopvang en vervolgens zijn zij gekoppeld aan de kinderopvang van kindcentrum De Stappen. Hiermee is de continue screening geborgd. Elke stamgroep heeft vaste pedagogisch medewerkers. Zij werken volgens een vooraf vastgesteld rooster. Mocht één van de vaste medewerkers afwezig zijn, dan wordt er een beroep gedaan op een collega of een invalkracht.

4.1 Inzet pedagogisch beleidsmedewerkers en pedagogisch coaches

Conform de wet IKK zal de inzet van een pedagogisch coach / beleidsmedewerker geregeld worden vanaf de start van kindcentrum De Stappen. De pedagogisch beleidsmedewerker zal zich bezighouden met de ontwikkeling van het pedagogisch beleid van De Stappen en zal de beroepskrachten coachen (inspireren, motiveren en begeleiden) in het uitvoeren en zichtbaar maken van ons pedagogisch beleid. We zullen de begeleidingsuren van PM-ers via een urenregistratie bijhouden.

Ureninzet is:

Minimaal 50 uur per jaar (50 uur x LRK registratie) voor de ontwikkeling en implementatie van pedagogisch beleid.

Minimaal 20 uur per jaar (10 uur x aantal fte) voor de coaching van beroepskrachten.

4.2 Samenwerking basisschool De Stappen (ambitie)

De samenwerking met de school (verdeeld in units) zal nog intensiever worden wanneer we samen onder één dak verblijven. We werken al met een gezamenlijk VVE programma, waarin we de uitwerking van de thema's verder op elkaar gaan afstemmen en we bieden opeenvolgende thema's en activiteiten aan tijdens en na schooltijd. We hanteren al dezelfde observatiemethode KIJK voor kinderen van 0-7 jaar.

Een zelfde kind volgsysteem waarborgt de doorgaande ontwikkelingslijn van jonge kinderen en vereenvoudigt de communicatie en overdracht tussen de peuteropvang en het onderwijs.

Voor het personeel creëren we een aanbod van gezamenlijke (bij) scholingsprogramma's en voor ouders gezamenlijke thema-avonden. We gaan aan de slag met een kindcentrum breed voedingsbeleid (als onderdeel van de gezonde school / kinderopvang).

Er is een concept organisatiestructuur opgezet waarin ook structureel overleg is opgenomen tussen het management van school en de kinderopvang (MT overleg) en tussen de medewerkers van de kinderopvang en het onderwijs. We trekken op als één team medewerkers voor alle kinderen van De Stappen.

4.3 Inzet beroepskrachten in opleiding/stagiaires

De kinderopvang in kindcentrum De Stappen voelt zich medeverantwoordelijk voor de educatie van toekomstige beroepsbeoefenaren. Daarom willen wij een erkend leerbedrijf worden voor studenten

van diverse kindcentra gerelateerde opleidingen (een leerplaats voor de beroepspraktijkvorming (B.P.V)). Wij werken niet met vrijwilligers.

Door het aanbieden van stageplaatsen, werken wij daadwerkelijk mee aan het opleiden van toekomstige beroepsbeoefenaars en kunnen wij onze kennis overdragen. We hebben contacten met de beroepsopleidingen en blijven op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen. We vergroten de bekendheid van kindcentrum De Stappen. Het vergroot onze kansen op het krijgen van nieuwe medewerkers. We houden zo een frisse kijk op vanzelfsprekendheden en we kunnen beoordelen welke beroepsopleiding het beste aansluit bij bepaalde functies.

4.4 Deskundigheidsbevordering

EHBO bij kinderen

Jaarlijks zullen wij een plan opstellen ter bevordering van de deskundigheid van de medewerkers in de kinderopvang. Kinder EHBO is één van de cursussen. Deelname aan deze cursus is verplicht. Elke medewerker in de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang is in het bezit van een kinder EHBO diploma of beschikt over een BHV diploma waarin kinder EHBO is verwerkt.

Taalniveau 3 F

Alle pedagogisch medewerkers beschikken over voldoende taalniveau waaronder specifiek spreekvaardigheid, luistervaardigheid en leesvaardigheid op niveau 3F.

5 De ouders

Een gelukkige en veilige kindertijd gun je ieder kind. Ouders zijn de eerste en belangrijkste opvoeders om daarvoor te zorgen. Wanneer een kind naar een van onze locaties komt, willen wij daar graag een steentje aan bijdragen. Hiervoor is een open en positieve samenwerking tussen ouders en pedagogisch medewerkers belangrijk. Daarom gaan we regelmatig met ouders in gesprek over wat een kind meemaakt, hoe het zich ontwikkelt en of er eventuele zorgen zijn. In de relatie met elkaar, staan duidelijke en eerlijke communicatie en wederzijds begrip, centraal. Mondeling en schriftelijk wisselen we informatie uit over dagelijkse zaken en belangrijke gebeurtenissen. Ieder jaar zijn er oudergesprekken waarin de ontwikkeling en het welbevinden van het kind centraal staan. We vinden het ook belangrijk dat ouders elkaar ontmoeten, daarom vieren we samen feest of organiseren we ouderbijeenkomsten.

5.1 Communicatie

Wij vinden het belangrijk om ouders in de kinderdagopvang dagelijks een persoonlijke overdracht te geven. Daarnaast zullen we met enige regelmaat informatie delen via de sociale media kanalen.

5.2 Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid is belangrijk, omdat de ontwikkeling van jonge kinderen voor een belangrijk deel thuis plaats vindt. We houden ouders op de hoogte van onze thema's door middel van een (digitale) nieuwsbrief. Daarin staat welk thema centraal staat. Ook staan hier tips in om op een leuke manier met het onderwerp bezig te zijn en het kind te stimuleren om zich verder te ontwikkelen. Hierbij kun je denken aan het voeren van gesprekjes, liedjes, versjes of suggesties van prentenboeken. Voor we een thema starten bij De Stappen wordt eventueel aan ouders gevraagd om te zoeken naar spullen die aansluiten bij het thema zodat we de omgeving nog rijker kunnen maken of waar we activiteiten mee kunnen doen.

5.3 Gesprekscyclus

3 maanden evaluatie

Wanneer uw kind ongeveer drie maanden bij ons verblijft wordt u uitgenodigd voor een gesprek met de mentor van uw kind. In dit gesprek bespreken we hoe het met uw kind gaat op de groep en hoe u de opvang ervaart. Naar aanleiding van dit gesprek kunnen er, indien nodig, aanpassingen gemaakt worden.

10-minuten gesprek

In deze gesprekken wordt de voortgang en de ontwikkeling van het kind met de ouders besproken. Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich prettig voelen bij ons in kindcentrum De Stappen. Om hier zicht op te hebben, wordt er geobserveerd aan de hand van ons observatiesysteem KIJK, waar we binnen De Stappen mee werken. Aan de hand van deze observaties wordt u uitgenodigd voor een jaargesprek, om samen met de pedagogisch medewerker de ontwikkeling van uw kind te bespreken. Dit jaargesprek vindt plaats rond de verjaardag van uw zoon of dochter. Uiteraard kunt u, wanneer u daar behoefte aan heeft, tussendoor vragen stellen over de observatie en eventueel deze resultaten met de pedagogisch medewerker bespreken.

5.4 Oudercommissie

In kindcentrum De Stappen is de inspraak van ouders op verschillende manieren mogelijk. We gaan een oudercommissie vormen waarin ouders mee kunnen praten over de manier van werken in kindcentrum De Stappen. De wens is er om één ouderraad te vormen met de school De Stappen waarin gezamenlijke thema's besproken worden.

De samenwerking met ouders is voor De Stappen belangrijk. U kunt als ouders uw stem laten horen via de oudercommissie. De oudercommissie is een belangenorgaan van ouders en adviseert

kindcentrum De Stappen. Verder is het doel van de oudercommissie om de betrokkenheid van ouders bij het kindcentrum te stimuleren. De doelstelling, taken en bevoegdheden van de oudercommissie zijn vastgesteld in een reglement. Wij zullen actief ouders gaan benaderen om lid te worden van de oudercommissie.

5.5 Klachtenprocedure

We zullen er bij De Stappen alles aan om u en uw kind(eren) een zo prettig mogelijke tijd te geven. Indien u, onverhoopt, niet tevreden bent over de dienstverlening van KPO Kinderopvang in kindcentrum De Stappen, horen wij dat graag persoonlijk van u. Bespreek dit eerst met de pedagogisch medewerker, de directeur van kindcentrum De Stappen of de manager KPO Kinderopvang. Mocht u er niet uitkomen mail dan uw klacht naar kindcentrum@destappenkpo.nl Wij behandelen uw klacht dan conform de interne klachtenprocedure. Komen we er dan nog niet aan uit, dan kunt u contact opnemen met de Geschillencommissie (www.degeschillencommissie.nl)

6. Tot slot

De onderwerpen van het pedagogisch werkplan blijven voortdurend onderwerp van gesprek, evaluatie en verandering. Zo kunnen gewijzigde richtlijnen van de GGD over hygiëne maar ook alledaagse ervaringen leiden tot aanpassingen. Door regelmatig na te denken en te discussiëren over het werkplan met medewerkers en ouders wordt de kwaliteit binnen kindcentrum De Stappen gewaarborgd.

De maatregelen met betrekking tot veiligheid, gezondheid en hygiëne zijn in ons veiligheids- en gezondheidsbeleid verder uitgewerkt.

De Stappen met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling zijn te vinden in onze meldcode kindermishandeling.

Bijlage 1

1 Voor- en Vroegschoolse educatie (VVE) aanbod in de peuteropvang groep (halve dagopvang)

1.1 Visie op VVE Indicatie

Opgroeien en ontwikkelen gaat grotendeels vanzelf. Toch hebben sommige kinderen en ouders extra ondersteuning nodig om goed uitgerust in groep 1 van de school in De Stappen te kunnen beginnen. Bij KPO, en specifiek voor De Stappen vinden we het belangrijk om gelijke kansen van kinderen te bevorderen en waar mogelijk achterstanden weg te nemen of te verminderen. Dit doen we onder andere door het aanbieden van voorschoolse educatie.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) maakt onderdeel uit van het onderwijsachterstandenbeleid. Het doel is om peuters met een mogelijke (taal)achterstand, ook wel 'doelgroepkinderen' genoemd, beter voor te bereiden op de school De Stappen (= voorschoolse educatie) en er voor te zorgen, dat kleuters zonder achterstand naar groep 3 kunnen (=vroegschoolse educatie)

Kinderen met en zonder VE indicatie zitten samen in één peutergroep. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat kinderen met een (dreigende) ontwikkelingsachterstand zich in gemengde groepen optrekken aan de andere kinderen. Elke groep, waar maximaal 16 peuters aanwezig zijn, wordt begeleid door twee PM-ers (max.16 peuters). Een groep van 8 peuters wordt begeleid door één PM-er.

In Roosendaal bepaalt het consultatiebureau, in opdracht van de gemeente welke kinderen extra begeleiding en stimulering nodig hebben en in aanmerking komen voor Voorschoolse Educatie (VE). Het kan natuurlijk ook zijn dat peuters starten zonder VE-indicatie. Als blijkt dat op basis van observatie en toetsen extra ondersteuning gewenst is, dan kan een pedagogisch medewerker dit bij een verpleegkundige van het consultatiebureau aangeven, zodat een kind alsnog een VE-indicatie krijgt.

1.2 VVE methode Uk en Puk

Wij werken met het erkende VVE-programma Uk en Puk. Het aanbod is zo samengesteld dat alle peuters er baat bij hebben. Uk & Puk biedt kinderen uitdagende, speelse activiteiten waarmee ze actief en zelf ontdekkend bezig kunnen zijn. In de methode Uk & Puk speelt de handpop Puk een rol. Via Puk kunnen de pedagogisch medewerkers de kinderen betrekken bij een activiteit en kunnen ze op een veilige en speelse manier interactie met de kinderen uitlokken.

Bij Uk & Puk wordt gewerkt met thema's. Er zijn in totaal 10 thema's die voortkomen uit de directe belevingswereld van de kinderen. Ze spelen zich af in het hier en nu. Elk thema duurt vier tot zes weken. Na iedere thema is er een 'thema-loze' week. De kinderen kunnen loskomen van het oude thema en de pedagogisch medewerkers zijn al bezig met de voorbereidingen voor het volgende thema. Per jaar zullen er 7 of 8 thema's aan bod komen.

Door het werken met Uk en Puk komen diverse ontwikkelingsgebieden structureel aan bod. We maken vooraf een planning in thema's en bijbehorende activiteiten. We geven ook aan op welk ontwikkelingsgebied (=taal, rekenen, motoriek of sociaal emotionele ontwikkeling) de activiteit de nadruk legt. Vaak komt er in één activiteit meer dan één ontwikkelingsgebied aan bod. We stemmen de planning en activiteiten af op de behoeftes van de individuele kinderen.

1.3 Inrichting

Het werken met de VE methode UK en Puk betekent, dat de ruimte zodanig wordt aangekleed dat kinderen in de sfeer van het thema worden gebracht welke op dat moment aan de orde is. De aankleding stimuleert en prikkelt de kinderen om op onderzoek uit te gaan. Herkenbaarheid van de ruimte en de materialen is belangrijk, zeker omdat de kinderen met een VE indicatie regelmatig de Nederlandse taal niet machtig zijn. Herkenbaarheid biedt emotionele veiligheid.

Daarnaast wordt er gewerkt met diverse hoeken. Er is een huishoek, een tafel om aan te knutselen, een hoek waar kinderen zelf ontwikkelingsspelmateriaal en puzzels kunnen pakken, er is een blokken/bouwhoek, een leeshoek. Tot slot is er een kijktafel waar we materialen vinden die betrekking

hebben op het thema. Ook dit draagt er toe bij dat kinderen in de sfeer van het thema worden gebracht. De pedagogisch medewerkers letten erop dat materiaal veilig, interessant afwisselend en geschikt is voor alleen- en samenspel.

1.4 Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid is zeker ook bij de Voorschoolse Educatie belangrijk. Als ouders thuis extra met hun kind bezig zijn, in aansluiting op wat het kind in de groep doet, heeft dit een positief effect op de ontwikkeling. Ouders worden structureel betrokken bij een thema of een activiteit. Dit kan in verschillende vormen zijn, zoals spelinloop, themabijeenkomsten, ouderactiviteiten, oudergesprekken. IN ouderbrieven staat vermeld welk thema centraal staat. Ook staan hier tips in om op een leuke manier met het onderwerp bezig te zijn en het kind te stimuleren om zich verder te ontwikkelen. Hierbij kun je denken aan het voeren van gesprekjes, liedjes, versjes of suggesties van prentenboeken. Voor we een thema starten bij De Stappen wordt eventueel aan ouders gevraagd om te zoeken naar spullen die aansluiten bij het thema zodat we de omgeving nog rijker kunnen maken of waar we activiteiten mee kunnen doen.

1.5 Samenwerking met basisschool De Stappen

We maken met de school een koppeling tussen de peuteropvang en groep 1. We stemmen periodiek met groep 1 de inhoud van het VE aanbod, de thema's en de pedagogische aanpak op elkaar af. We streven één doorgaande ontwikkellijn na. De kinderen van de dagopvang krijgen allemaal een warme overdracht voor de start in groep 1. In groep 1 wordt gewerkt met het Vroegschool programma Schatkist welke aansluit op het VE programma Uk en Puk.

1.6 Scholing VVE voor pedagogisch medewerkers

Alle pedagogisch medewerkers van de dagopvang van kindcentrum De Stappen zijn VVE geschoold. We zullen jaarlijks met kindcentrum De Stappen kijken wat er aan deskundigheidsbevordering omtrent VVE nodig is. Een borging en/of extra aandacht op onderdelen van de methodiek Uk en Puk zal jaarlijks in de vorm van bijscholing aan bod komen.

1.7 Extra uren pedagogisch beleidsmedewerker voor VE kinderen

Voor de realisatie van verhoging van de kwaliteit van Voorschoolse Educatie komt er vanaf 1 januari 2022 extra uren inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker ten behoeve van VE kinderen bij. De uren zijn bedoeld om beleidsvoornemens met betrekking tot Voorschoolse Educatie of coaching van de PM-ers, die met VE kinderen werken. Het gaat om 10 uur per kalenderjaar per VE geïndiceerd kind. We zullen er voor zorgen, dat we dit geregeld hebben vanaf de start van KPO Kindcentrum De Stappen.

Bijlage 2

Hoe om te gaan met kinderen met zorg in KPO Kindcentrum De Stappen

Stappenplan hoe te handelen wanneer er kinderen met zorg in kindcentrum De Stappen zijn:

A De basiszorg in het kindcentrum:

- 1 De pedagogisch medewerker observeert, signaleert en werkt planmatig.
- 2 De pedagogisch medewerker analyseert de hulpvraag van het kind.
- 3 De pedagogisch medewerker handelt met een gerichte actie.
- 4 De pedagogisch medewerker evalueert het effect van de gerichte actie.

Punt 1 t/m 4 gaat in afstemming met collega's van de groep en met de ouders.

B De basiszorg kan aangevuld worden met extra zorg, namelijk:

Consultatie jeugdverpleegkundige, kinderfysiotherapie, logopedie, jeugdprofessional of intern begeleider van de school. De kinderfysiotherapie en de logopediste zijn een aantal dagdelen per week in kindcentrum De Stappen aanwezig. Zij hebben eigen ruimtes om gerichte activiteiten te ondernemen. De pedagogisch medewerker handelt volgens punt 3 vermeld in de basiszorg, namelijk met een gerichte actie. Deze komt voort uit het gesprek met de ouders en de deskundigen buiten de groep. Na uitvoeren van acties, volgt er een:

Kindbespreking samen met de ouders (toestemming van ouders is hierbij noodzakelijk). Ouders worden gezien als partner. Hieruit kan naar voren komen, dat het goed gaat en/of dat er

C Extra gespecialiseerde zorg of externe zorg nodig is:

Als gevolg van het gesprek met ouders en de externe deskundigen kan er besloten worden, dat er extra zorg in de groep en /of een aanpassing in het dagprogramma bijvoorbeeld komt. Hierbij dient vooraf duidelijk te zijn hoe dit gefinancierd wordt.

Of dat er een verwijzing naar specialistische of geïndiceerde hulp voor het kind en/of ouders nodig is. Het is onze taak om ouders hierin te ondersteunen bij de keuze voor gewenste zorg of hulp.

Dan is hierna een evaluatie van het gelopen traject noodzakelijk met alle betrokkenen (ouders, medewerkers van het kindcentrum en eventueel externe deskundigen). En met elkaar te delen wat de effecten zijn van de keuzes op zorggebied, die gemaakt zijn voor het kind.